

І.П. Багаденко,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

ПОШИРЕННЯ ТРЕЙНСЕРФІНГУ СЕРЕД ДІТЕЙ: ЗАЛУЧЕННЯ ДО ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ВИДУ СПОРТУ ЧИ ДО ПОРУШЕНЬ НОРМ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА?

У статті розглянуто поняття, сутність та характеристику видів трейнсерфінгу. Досліджено розвиток трейнсерфінгу в окремих країнах, в тому числі в Україні. Здійснено огляд засобів масової інформації, які повідомляють про розповсюдження трейнсерфінгу серед дітей та про наслідки захоплення зазначеним видом екстремального дозвілля. Проаналізовано чинне законодавство України щодо кваліфікації цього діяння та відповідальності за його вчинення.

Ключові слова: *трейнсерфінг, зачепінг, трейнсерфер, бекрайдінг, фронтрайдінг, сайдрайдінг, бітвінвагонрайдінг, руфрайдінг, андервагонрайдінг, правила безпеки громадян на залізничному транспорті, адміністративна відповідальність.*

В статье рассмотрены понятие, сущность и характеристика видов трейнсерфинга. Исследовано развитие трейнсерфинга в отдельных странах, в том числе и в Украине. Осуществлен обзор средств массовой информации, которые сообщают о распространении трейнсерфинга среди детей и о последствиях увлечения указанным видом экстремального досуга. Проанализировано действующее законодательство Украины относительно квалификации данного деяния и ответственности за его совершение.

Ключевые слова: *трейнсерфинг, зачепинг, трейнсерфер, бекрайдинг, фронтрайдинг, сайдрайдинг, битвинвагонрайдинг, руфрайдинг, андервагонрайдинг, правила безопасности граждан на железнодорожном транспорте, административная ответственность.*

Paper discusses the concept, nature and characteristics of the kinds of train surfing. The development of train surfing in several countries including Ukraine is investigated. The review of the media report on the distribution of train surfing among children and the consequences of such a kind of extreme hobbies is carried out. Current legislation of Ukraine concerning the qualification of the offense and the responsibility for its commission is analyzed.

Keywords: *train surfing, train surfer, back riding, front riding, side riding, between wagon riding, roof riding, under wagon riding, rules of public safety in rail transport, administrative responsibility.*

Питання, пов'язані із травмуванням дітей на об'єктах залізниці, постійно турбують як працівників залізниці, працівників відповідних підрозділів міліції, так і працівників навчальних закладів та медичних установ, громадськість. Це пов'язано із розповсюдженням у дитячому середовищі такого екстремального способу дозвілля на об'єктах залізниці, як "трейнсерфінг" та його шкідливих наслідків.

Згідно із статистичними даними Управлінням кримінальної міліції у справах дітей МВС України (далі – УКМСД) за сім місяців 2014 року було зареєстровано

38 випадків травмування дітей на об'єктах залізниць (для порівняння, за ідентичний період 2013 року – 37 випадків), з яких 13 – зі смертельними наслідками (у 2013 році – 13 випадків). Від ураження електричним струмом постраждало 12 дітей (у 2013 році – 14 дітей), з яких 5 дітей травмовано смертельно. Постраждалих віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років – 31 особа, молодші чотирнадцяти років – 7 осіб. За результатом аналізу зазначених статистичних даних встановлено, що причинами травмування дітей є порушення Правил безпеки громадян на залізничному транспорті [1].

Окремі аспекти, пов'язані із профілактикою правопорушень серед неповнолітніх на залізничному транспорті, досліджували такі вчені-юристи, як Д.В. Артем'єва, І.В. Ващенко, М.В. Грищенко, Н.В. Лесько, В.О. Мельников, С.Г. Погольова, К.М. Рудой та інші.

Дослідження спрямоване на вивчення сутності сучасного трейнсерфінгу серед дітей та його наслідків, в тому числі в розрізі адміністративної відповідальності.

Під трейнсерфінгом (від англ. train surfing – проїзд зовні поїзда) або зачепінгом розуміють спосіб переміщення, проїзд на автотримаках вагонів, поручнях та підніжках, на гальмівних майданчиках, та у відкритих кузовах (вантажних вагонів), на міжвагонних буферах та розетках та на дахах поїздів чіпляючись за зовнішню арматуру вагона [2]. Такий вид проїзду почав розповсюджуватись фактично з моменту створення та введення в дію залізничного транспорту (перша половина XIX ст.), а також окремих видів громадського міського транспорту (кінні (конки), кабельні (канатні), дизельні, електричні трамваї – від першої половини до кінця XIX ст.). В одних випадках це було пов'язано із надмірною переповненістю салонів, у других – із дитячими розвагами. Лише на початку другої половини XX ст. у зв'язку з випуском на лінії нових трамваїв, а також вживанням заходів з підвищення безпеки пасажироперевезень з боку транспортних підприємств та міліції явище масової їзди поза межами салонів (вагонів) поступово поменшало. Із часом зовні поїздів та трамваїв продовжували кататися переважно підлітки. При цьому зачепінг поступово трансформувався з поодиноких (не масштабних), ситуативних (не запланованих заздалегідь) дитячих пустощів та розваг на масовий молодіжних рух XXI ст. з відповідною внутрішньою організацією. Так, в одних джерелах трейнсерфінг потрапляє до списку найбільш екстремальних видів спорту, де займає друге місце після вулканобордінгу (катання на схилах діючого вулкану) [3]. У інших джерелах трейнсерфінг зараховується до категорії незвичайного хобі, як виду дозвілля [4].

Ступінь небезпечності трейнсерфінгу залежить від його видів, що можуть вимагати більшої підготовки з боку осіб, які його практикують. Так, метросерфінг (проїзд зовні поїзду метрополітену) вважається найбільш небезпечним через габарити тунелів та відсутність освітлення. При використанні трейнхопу (проїзді на вантажних поїздах) слід враховувати різкі ривки вагонів при розгоні, гальмуванні і проходженні підйомів і спусків, які на пасажирських поїздах практично відсутні. Також існують і менш небезпечні різновиди трейнсерфінгу, наприклад, проїзд зовні вузькоколійного поїзда або на задньому зчепі трамваю.

Залежно від місця проїзду трейнсерфінг класифікують таким чином:

1) бекрайдінг (бексайд зачепінг) – проїзд на задньому торці хвостового вагону – широко поширений на електропоїздах і трамваях, вважається одним з найбільш безпечних видів зачепінгу, оскільки, у разі падіння, зачепер не потрапляє під колеса і в нього залишаються шанси отримати мінімальні травми та вижити;

2) фронтрайдинг (фронт зачепінг) – проїзд на передньому торці головного вагона і локомотива – вважається більш небезпечним ніж проїзд ззаду, оскільки під час поїздки зачепер піддається впливу зустрічного вітру і ризикує загинути у разі падіння під колеса або зіткнення поїзда з перешкодою; крім того, при такому проїзді трейнсерфер як правило змушений їхати в “мертвій” зоні, щоб не опинитися поміченим з боку машиніста, що нерідко передбачає незручність тримання;

3) сайдрайдинг – проїзд збоку на дверях, дзеркалах або вікнах вагона – цей спосіб проїзду вважається досить небезпечним через наявність габаритних зближень (світлофорів, високих платформ), тому, як правило, використовується тільки при вилізання чи спуску при невеликій швидкості або на перевірених перегонах, на яких відсутні сильні габаритні зближення;

4) бітвінвагонрайдинг (міжвагонний зачепінг) – проїзд між вагонами на буферах, розетках і сходах або зверху на міжвагонному суфле або “гармошці” – через можливість потрапити під колеса у випадку зриву і складності вилізання та спуску з низької платформи або з насипу вважається більш небезпечним ніж проїзд ззаду; широко поширений на всіх типах пасажирських потягів через непомітність зачепера з боку міліції та працівників залізниці;

5) руфрайдинг – проїзд на даху – вважається одним з найнебезпечніших видів трейнсерфінгу через наявність контактної мережі та електроустаткування на даху вагона або низьких перешкод над дахом, а також певної складності і небезпеки процесу вилізання або спуску з даху на ряді поїздів;

6) андервагонрайдинг – проїзд під вагоном, як правило, на вагонних візках – також вважається одним з найбільш небезпечних способів через складність знайти зручне положення і ймовірність зачепитися за обертову вісь колісної пари [2].

До країн, де розповсюджується трейнсерфінг як екстремальне дозвілля, потрапили Німеччина [5], Індонезія [6], Австралія [7], Росія [8] та інші. В Україні трейнсерфінг з’явився відносно нещодавно, переважна кількість “зачеперів” спостерігається в Києві, де найпопулярнішими є приміські та міські електропоїзди, метро [9, 10, 11], Харкові [12, 13], Донецьку [14], Вінниччині [15], Тернопільщині [16] та інших регіонах уздовж Південно-Західній магістралі [17]. При цьому, якщо раніше кожен трейнсерфер знав один одного, то зараз їх можна зустріти на кожному другому електропоїзді, що свідчить про масовість явища. За допомогою соціальних мереж трейнсерфери планують свої екстремальні поїздки, формують групи з чітким розподіленням ролей кожного з учасників (так звані “актор”, “режисер” тощо), знімають все на камеру, після чого викладають свій відеоматеріал в Інтернет, чим ще більше провокують інших підлітків до активних дій у зазначеній сфері.

Якщо вести мову про наслідки такого різновиду екстремального дозвілля, то слід насамперед наголосити на нещасних випадках зі смертельними результатами, а також інших небезпечних для життя травмуваннях. У нормативно-правовому аспекті проїзд на дахах, підніжках, перехідних площадках вагонів тощо є однією із заборон, встановлених з метою забезпечення безпеки руху для пасажирів залізничного транспорту. Так, відповідно до Правил безпеки громадян на залізничному транспорті України, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 19.02.1998 № 54 (з урахуванням змін, затверджених наказом Міністерства транспорту та зв’язку України від 22.11.2007 № 1059), пасажирам забороняється:

- проїжджати на дахах, підніжках, перехідних площадках вагонів (п. 3.4);
- заходити у вагон і виходити з вагона під час руху поїзда (п. 3.5);

висуватися з вікон вагонів і дверей тамбурів під час руху поїздів (п. 3.6);
стояти на підніжках і перехідних площадках вагонів, самостійно відчиняти
двері вагонів під час руху та на стоянці поїзда (п. 3.7);

проїжджати у вантажних поїздах без спеціального дозволу (п. 3.8) тощо.

Громадяни, які порушують Правила безпеки на залізничному транспорті,
несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України (п. 1.2).

Відповідно до ст. 109 Кодексу України про адміністративні правопорушення
(КУпАП) самовільний проїзд у вантажних поїздах, посадка і висадка під час руху
поїзда, проїзд на підніжках і дахах вагонів, самовільне без потреби зупинення
поїзда та інші дії, що порушують правила по охороні порядку і безпеки руху на
залізничному транспорті, тягнуть за собою накладення штрафу від одного до
трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Крім цього, адміністративна
відповідальність передбачена і за безквитковий проїзд пасажирів, в тому числі у
поїздах приміського, місцевого або дальнього сполучення, що виражається у
накладенні штрафу в десятикратному розмірі від вартості проїзду (ст. 135 КУпАП).

Таким чином, трейнсерфінг як екстремальний вид дозвілля, спорту в
молодіжному середовищі є неправомірною дією, яка тягне за собою не лише
настання адміністративної відповідальності в галузі транспорту, шляхового
господарства і зв'язку, але й небезпечні (а в непоодиноких випадках непоправні)
для життя травмування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довідка про стан профілактики дитячого травматизму, нещасних випадків серед дітей на об'єктах залізниці за сім місяців 2014 року : УКСД МВС України.
2. Зачепінг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Зачепінг>.
3. Top 10: самые экстремальные виды спорта [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://with-art.livejournal.com/241267.html>.
4. Необычные хобби. Тайны XX века [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tainy.info/world-around/neobychnye-xobbi/>.
5. Rechtliche Lage – Trainsurfer Intelligence. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : trainsurfer.bplaced.de/infos_rechtliches.htm.
6. Indonesia concrete balls combat 'train surfing'. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-16596181>.
7. Aleks Devic. Train thrillseekers wreak havoc on Melbourne's City Loop [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.heraldsun.com.au/news/law-order/train-thrillseekers-wreak-havoc-on-melbournes-city-loop/story-fni0fee2-1227042886472>.
8. Бесшабашный кураж [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.transportrussia.ru/bezopasnost/besshabashnyy-kurazh.html>.
9. У київському метро з'явилися відчайдухи, що катаються на вагонах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ntn.ua/uk/video/news/2011/10/21/5228>.
10. Кияни підсіли на "зачепінг" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moemisto.com.ua/31588>.
11. В Києве молодежь через соцсети договаривается об опасной игре "зачепинг" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.profi-forex.org/novosti-mira/novosti-sng/ukraine/entry1008154035.html>.
12. В результате экстремальной езды на крыше поезда погибла несовершеннолетняя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://izvestia.kharkov.ua/tv-proekty/hi/1260/1164206.html>.
13. У Харкові набирає популярності зачепінг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visti.tv/new.aspx?newsid=21274>.
14. Донецька залізниця просить батьків запобігти травмуванню дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uz.gov.ua/press_center/latest_news/379119/.
15. Верхи на вагонах потягів у Жмеринці катався юнак – і тепер у реанімації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://33kanal.com/33-jj-kanal/verkhi-na-vagonakh-potjagiv-u-zhmerinci-katavsja-1105.html>.
16. На Тернопільщині продовжують їздити на потягу зовні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.0352.ua/news/566349>.
17. "Зачепінг" на Південно-Західній магістралі забрав життя 6 підлітків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://crime.unian.ua/527691-zacheping-na-pivdenno-zahidniy-magistrali-zabrav-jittya-6-pidlitkiv.html>.

Отримано 16.03.2015